

свячений повсякденним заняттям гуцульських чоловіків.

Ліси завжди були головним багатством Гуцульщини. Майстерністю обробки дерева, будівництвом дерев'яних церков і домівок славляться гуцули й дотепер. Усе це відбивають художні фото А.Польця.

У розділі «Свята» (передмова В.Мороза) світлини відображають глибоку, щирі й натуральну релігійність гуцулів, своєрідні обряди, що супроводжують кожного з них упродовж життя.

Світогляд гуцулів складався століттями. Їх духовність та поєднаність з оточуючим світом ілюструє розділ «Магія. Чари. Лікування травами».

Різьбярство, художня обробка дерева беруть початок у Гуцульщині ще з дохристиянських часів. Поступово вони стали одним з основних занять населення і джерелом засобів до існування. Самобутні різьбярські витвори та їх автори-митці дивляться на нас зі світлин А.Польця.

Розвивалися на Гуцульщині й ремесла, тісно пов'язані з вівчарством: ткацтво, кушнірство, виготовлення виробів із сиру. Багата глинами карпатська земля спричинила розвиток кераміки.

Ще одна сторінка книги - розділ «Опришки». Опришківський хрест, вибитий на горі, нагадує про часи Довбуша.

Останній розділ - то розповідь про буття, що носить назву «У плінні часу».

Книга-літопис про Гуцульщину видана з любов'ю, ошатно, з великим смаком. Кожен, хто гортатиме її сторінки, в свій спосіб сприйматиме побачене та описане. А історики, бібліотекарі матимуть змогу долучитися через інформацію ілюстративного плану до світу гуцулів, до історії краю.

Залишається тільки подякувати всім, хто був причетний до видання цієї книги, а особливо Анджеєві Польцю, людині небайдужій, із щирим серцем, котрий видав уже чотири альбоми, присвячені Східній Європі, а зараз мандрує Україною з наміром продовжити свою працю.

*Ярослава Іщенко,
аспірантка Інституту історії
України НАН України*

Королевич Н.Ф. Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посібник для інститутів культури України. - К.: Книжкова палата України, 1998. - 327 с.

Текст про автора названої праці на її авантитулі закінчується констатуючою фразою: «Нінель Федорівна Королевич поповнила плеяду українських бібліографів та бібліографознавців другої половини ХХ століття». Це абсолютно справедливо. Проте в праці, яку краще було б назвати бібліографічними нарисами, авторка розповідає, безперечно, не про себе, а про корифеїв українського бібліографознавства та книгознавства: Ю.Меженка, М.Ясинського, М.Яшека, І.Калиновича, В.Дорошенка, С.Маслова, Ф.Максименка, І.Бойка, О.Куца, І.Корнейчика, М.Гуменюка, Ф.Сарану. 12 нарисів побудовано за однією загальною схемою: біографія, творчий доробок з бібліографічного обсягу, показники праць бібліографа й літератури про нього.

Обрана структура подання матеріалів є чіткою, продуманою, логічною системою, що дозволяє максимально стисло, однак достатньо повно, науково достовірно відобразити здобутки того чи іншого фахівця. Н.Королевич удалося зібрати й узагальнити основну інформацію про життя та творчість названих діячів, що дає цілком адекватну картину їх внеску в розвиток вітчизняного бібліографознавства, бібліотекознавства та книгознавства. Схема нарисів не є жорстко регламентованою; залежно від конкретної праці вчених наповненість матеріалу може бути різною.

Так, розповідаючи про Ю.О.Меженка (перший нарис, і по праву), автор виділяє внесок дослідника в українську бібліографію, його діяльність на ниві російської бібліографії. Окремий блок - Меженко як редактор «Бібліологічних вістей». Спеціальна частина - аналіз проблем бібліографознавства в

його теоретичних працях.

Розділи другого нариса представляють М.І.Ясинського як першого історика української бібліографії, родоначальника української бібліографії бібліографії, розкривають його праці з теорії, методики та організації бібліографії.

Наступний нарис присвячено М.Ф.Яшеку. Тут характеризується його бібліографічна шевченкіана, показники «Десять років української літератури» та «Літературна дискусія», не обійдений увагою один із напрямів наукових інтересів Яшека щодо бібліографії перекладів художньої літератури українською мовою.

Погляди І.Т.Калиновича на бібліографію, бібліотеку, книгу й освіту, внесок дослідника в українську бібліографію, ситуацію з його творчою спадщиною, що зосередилася в архівах Львова, віддзеркалено в черговому нарисі.

Висвітлюючи українознавчу бібліографію загального характеру, над якою працював В.Дорошенко, бібліографування ним красного письменства, його роботу, спрямовану на створення персоналії українських діячів науки й книги, рецензування бібліографічних праць, Н.Королевич в окремому параграфі концентрує увагу на бібліотечній та книгознавчій діяльності львівського науковця.

Нарис про видатного дослідника стародруків С.І.Маслова розбито на розділи: дослідження в галузі історії книги й друкарства: С.Маслов - бібліограф, його внесок у бібліографознавство та бібліотечну справу.

Розповідь про Ф.П.Максименка має такі підрозділи: вклад у бібліографування інкунабул і стародруків, характеристика праць з краєзнавчої і галузевої бібліографії, Ф.Максименко - укладач та редактор персональних і біобібліографічних показників, діяльність у галузі української бібліографії бібліографії, довідково-бібліографічна і консультативна робота.

І.З.Бойко в ЦНБ ім.В.І.Вернадського займався довідково-бібліографічною роботою, але Н.Королевич спинається і на його напрацювання в українській літературній бібліографії, пропаганді ним творчості російських письменників та їх зв'язків з Україною.

Про бібліографічний доробок у галузі української літературної бібліо-

графії О.П.Куца йдеться в дев'ятому нарисі. Характеризуючи загальнолітературні й персональні посібники фахівця, автор книги приділяє увагу питанням відбиття міжнародних бібліографічних зв'язків у його працях.

Розкриваючи творчість І.І.Корнейчика в галузі історії української бібліографії, Нінель Федорівна розглядає його лекції «Розвиток бібліографії на Україні» як перші спроби узагальнення історії вітчизняної бібліографії ХІХ - початку ХХ ст., фундаментальну монографію з розвитку української бібліографії від давнини до 1917 р., працю «Украинские революционные демократы и библиография», розповідає про вивчення ним життя та діяльності українських бібліографів. Підкреслюється внесок І.Корнейчика у краєзнавчу бібліографію, значення рецензування ним бібліографічних робіт.

М.П.Гуменюка Н.Ф.Королевич представляє як історика української бібліографії, наголошуючи на його дослідженнях з історії вітчизняної бібліографії ХІХ - поч. ХХ ст. і після 1917 р. Проаналізовано також бібліографічну спадщину дослідника в галузях красного письменства і краєзнавчої бібліографії.

Останній нарис присвячено Ф.К.Сарані, з яким Нінель Федорівна тривалий час працювала й спілкувалася по роботі. Подається його бібліографічна шевченкіана, здобутки на ниві персональної та галузевої бібліографії. Підкреслено роль Ф.Сарани як популяризатора творчості українських бібліографів ХХ ст.; зосереджено увагу на редакційно-видавничій діяльності бібліографа, його книгознавчих та бібліофільських уподобаннях.

У кожному нарисі автор виокремлює, уникаючи при цьому емоцій, не порушуючи планку суто наукового викладу фактів, найголовніше, що відрізняло саме цього фахівця, його індивідуальні методи роботи з книгами. До речі, більшість героїв своїх нарисів Н.Ф.Королевич знала особисто і, скажімо, в публіцистичних статтях про них могла б згадати якісь цікаві деталі поведінки, їхні висловлювання. Проте в даній праці це було б явно зайвим.

У посібнику велика кількість посилань на літературу, опрацьовану автором під час підготовки нарисів. Готу-

валися вони в різні роки, матеріал ретельно відбирався і неодноразово перевірявся. Варто нагадати, що більшість нарисів було видано Національною парламентською бібліотекою України окремими брошурами в серії «Видатні діячі української книги», одним з ініціаторів якої була знов-таки Нінель Федорівна.

Особливо слід спинитися на додатках до кожного нарису: 1. Хронологічний покажчик праць бібліографа; 2. Покажчик літератури про нього. Пригадується, як під час спільної праці над брошурою про С.І.Маслова Нінель Федорівна «ганяла» мене по бібліотеках, примушуючи ще й ще раз перевірити de visu всі джерела, не покладаючися на інформацію в публікаціях про книгознавця, вчила залучати й ті джерела, що не цілком присвячені цій особі, але де є згадки про неї в певних аспектах. Це давало змогу глибше розібратися в діяльності дослідника через матеріали стенограм, спогади про нього, «побачити» його в суспільстві, серед оточуючих, наблизитися до розуміння складних перипетій долі, яка, безперечно, позначалася на науковій творчості. Навчила мене Нінель Федорівна також азам укладання іменного покажчика, а головне - прищепила азарт копійкою бібліографічної праці, за що я їй щиро вдячна.

Мета нашої невеличкої рецензії - привернути увагу дослідників, а не лише студентів, до цього видання. Книга Н.Ф.Королевич про вітчизняних бібліографів, безсумнівно, актуальна, потрібна, дуже зручне джерело для довідок.

Книжкова палата України, оцінивши важливість праці проф. Н.Королевич і віднайшовши можливість випустити книгу в світ, продовжила славні традиції цієї установи випуску монографій з історії української бібліографії, що, безперечно, з вдячністю сприйняли спеціалісти.

*Галина Ковальчук,
к.і.н., заввідділом стародруків
та рідкісних видань НБУВ*

Альтернативний варіант

Башун О.В. Фандрейзинг або мистецтво збирання коштів: Наук.-метод. рекомендації бібліотекам. - Донецьк, 1998. - 102 с.

Сьогодні для бібліотек одне з головних питань - як вижити в умовах обмеженого фінансування. Тому проблема альтернативного варіанта, яка в українському бібліотекознавстві майже не розроблена, досить актуальна.

Першу спробу теоретичного обґрунтування фандрейзингу (додаткового фінансування бібліотек), розробки методики такої діяльності в бібліотеках і узагальнення власного та закордонного досвіду, переважно США, здійснено заступником директора Донецької обласної універсальної наукової бібліотеки Оленою Башун у адресованих книгозбірням науково-методичних рекомендаціях «Фандрейзинг або мистецтво збирання коштів».

Автор розглядає визначення понять терміна та його складових частин, а також процесів, які характеризують пошук позабюджетних коштів.

У главі «Історичні корені фандрейзингу» розповідається про давні традиції меценатства в Україні за царату. Бібліотеки мають їх відновити. Детально аналізується досвід благодійництва і збирання коштів на благородні справи в США, викладається методика фінансування американських бібліотек.

Основну увагу О.Башун зосереджує на технології процесу збирання коштів і кожному з його етапів. А саме: *ідентифікація* - визначення потенційних джерел фінансування; *стратегія* - розробка іміджу та рекламна кампанія; *планування* тактики залучення коштів; *розвиток* - підготовка донорів (спонсорів) і попередня робота з ними; *клопотання* - безпосереднє прохання допомоги й її отримання; *опікунство* - подяка спонсорам та їх залучення до нових пожертв у майбутньому.

Корисною буде для фахівців і пропонована методика розрахунку цін на платні послуги бібліотек.